

ACC. NR M. 14546: 1-3.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Alfred Larsson, I. Ny*
Härad: *Vemmenhög* Berättare: *" " m fl.*
Socken: *I. Ny* Berättarens yrke: *verkmästare*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1888* i *Skåne*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lågnar och ladesätt om kyrkklockor. s. 1-3. LUF 66

Svar enligt frågelistan L U F 66.Lmf 66
1

I kyrkor, såsom till exempel här i Södra Åby, vilka har två klockor, -av olika storlek-, talades det vanligen om stor- och lillklockan. Så var fallet även i Skurup. Somliga av kyrkorna här på Sydslätten ha bara en klocka och, i somliga fall, en helt liten sådan, med obetydlig klang. I ett fall har jag hört någon kommentera detta sålunda; -Ja tror add rinjaren knabbar po pannejärned-.

Vid klämtning, som utföres med klockkläppen, (utan att klockan själv är i rörelse), avslutades ibland denna med att kläppen faskt fördes runt i klockan. Då sades det att ringaren "skravade grydan".

Klockklangen kan stundom höras undergå viss förändring. Och särskilt framträdande har detta tyckts mig vara vad Åby-klockorna beträffar. Mera markerat än vad man kan uppfatta från grannsocknarnas kyrkor. Då klockorna ibland tyckas gå med en viss underton av något sorgset, som jag ofta uppfattat, så var det detta som gav upphov till en ganska allmän folktro att klockorna ibland kunde varsla om någons bortgång. under barndoms- och uppväxtåren kunde man höra äldre personer kommentera detta: -Di går fårr lij, tror ja. Vims tur e de nu, männe-? Eller: -Va di går lijlett, (i väntan på lik)-. De variationer i ljudet i dess "klangfärg", som ibland framträder, tycker jag mig ej ha uppfattat

motsvarighet till då jag hör grannkyrkornas klockor. Inte heller vad det gäller Malmö-kyrkornas klockor. Emellertid hör man numera sällan någon reflektera över detta fenomen. Vid ett enda tillfälle har jag hört en person framträda, som förmodade att det hela var att hänföra till atmosfäriska förhållanden, luftens olika täthet, etc.

Storklockan i Skurups kyrka är en klockamed mäktig klang, som knappast torde ha många motsvarigheter, vad landsbygdens kyrkklockor beträffar. Den är, enligt inskriptionen å densamma, skänkt till kyrkan i början av 1600-talet av en Gyllenstierna på Svaneholm. Och kyrkan har varit patronat under Svaneholm ända till åren närmast efter sekelskiftet.

Enligt muntliga traditioner, som jag sedan gammalt har i minne från äldre generationer, skulle klockan vara gjuten i Ystad. Men den verksgesäll, som hade ansvaret för gjutningen, skulle ha lagt allt för mycket silver i göten. Och detta skulle ha haft till följd att då klockan kommit på plats i tornet och skulle "ringas in", så var klangen så-stark- överväldigande stark att tornet sprack på ett par ställen. Och ringaren, som skötte ringningen, blev stendöv på fläcken. Efteråt måste klockan nedtagas och bitvis hade bly blivit infällt, allt för att mildra klangen. Enligt en annan version skulle klockan ha hörts ända till Ystad. Och mästare själv skulle efter undersökning på ort och ställe ha lagt ansvaret för felet på verksgesällen och bestraffat denne. Verksgesällen blev dräpt.

Enligt traditionen skulle jättarna ha tagit mycket illa vid sig av att höra klockringningen från de kyrkor, som efterhand kommo till ute i bygden. Enligt vad jag, längre tillbaka, hörde berättas skulle en jättekvinna, Gjälla eller Jetta, ha tagit sin boplats i en stendös, som ligger circa en kilometer SV. om Dalköpinge kyrka. Men hon skulle inte ha tålt att höra klockklängen från Gislöfs kyrka, som är belägen omkring två kilometer öst Dalköpinge kyrka. Av vrede slungade hon ett stort stenblock för att söka förgöra kyrkklockan. Detta skulle emellertid endast ha nått halvvägs. Traditionsvis skulle jättekvinnan sedermera av vantrivsel nödgats söka upp annan boplats. Detta hörde jag berättas ett av de första åren efter sekälskiftet av kyrkovärden Jöns Persson (1830-1912), som i barndomen hört det relateras så. Han sade sig också ha under uppväxtåren sett platsen för stenblocket utpekad. Viket jag ej kunnat kontrollera. Hans framställning, som jag mycket väl minnes, kan tyckas verka något oklar. Emellertid skulle man möjligen av den kunna utläsa att Gislöfs kyrka, (och i så fall en föregångare till den nuvarande, relativt nya kyrkan), på ett tidigt stadium varit utrustad med klocka under det att den gamla 1100-talskyrkan i Dalköpinge som var betydligt närmare jättekvinnans boplats, vid samma tidpunkt saknat sådan.